

СУЧАСНИЙ СТАН ТА АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Важливішим стратегічним напрямком розвитку економіки України, зміцнення її економічного потенціалу є активізація зовнішньоекономічної діяльності. Сучасний стан економіки вказує, що потенціал зовнішньої торгівлі використовується на недостатньому рівні, баланс експорту-імпорту є незадовільним, це, насамперед, пов'язується з низькою конкурентоспроможністю вітчизняної продукції на зовнішньому та на внутрішньому ринках.

За останні роки економічна ситуація продемонструвала, що фактичний стан зовнішньоекономічної діяльності підприємств Херсонської області не відповідає їх потенційним можливостям, що визначаються чотирма специфічними факторами. Досягненнями Херсонщини є:

- вигідне географічне положення області, наявність судноплавних артерій, що сприяють розвитку водного транспорту. Херсонський і Скадовський морські торговельні порти та Херсонський річковий порт мають сполученість із морськими та річковими портами країн Причорномор'я;

- відновив свою роботу міжнародний аеропорт «Херсон». Злітно-посадкова смуга аеропорту довжиною 2,5 км, шириною 42 м, дозволяє приймати повітряні судна типу: Boeing-737, Airbus-319/320/321, ATR, Як-42, Ан-24/26/12/140/74, Bombardie, а також вертольоти всіх типів;

- господарство області носить аграрно-індустріальний характер, причому все більшу роль в економіці відіграє аграрний сектор. Домінує зернове виробництво, вирощуються соняшник, овочі, фрукти;

- промислові підприємства області відносяться до високотехнологічних галузей – суднобудівної, машинобудівної та ін. Їх продукція користується високим попитом на внутрішньому та міжнародному ринках [4].

Херсонщина – регіон з добре розвиненим сільськогосподарським виробництвом. Територія області займає майже 2 млн. га сільськогосподарських угідь, що є найбільшою площею орних земель в Україні. Загальна площа сільськогосподарських угідь області складає 1969,5 тис. га. З них 1776,8 тис. га – рілля, 26,6 тис. га – багаторічні насадження, 10,4 тис. га – сіножаті, 155,7 тис. га – пасовища [1].

Нині відбувається процес доволі радикальної трансформації української зовнішньої торгівлі.

Зовнішньоторговельна діяльність Херсонської області має яскраво виражену експортоорієнтовну специфіку. Протягом 2005 – 2015 років спостерігалось коливання показників зовнішньоекономічної діяльності, що зокрема було спричинено негативними наслідками економічної кризи.

Основу товарної структури експорту у 2015 році традиційно складають: продукти рослинного походження (питома вага у загальному обсязі складає 32,6%), недорогочінні метали та вироби з них (19,7%), деревина і вироби з деревини (12,6%), готові харчові продукти (11,2%), машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання (7,9%) [3].

Проведемо детальний аналіз експорту товарної структури торгівлі Херсонської області за один місяць – січень 2015 та 2016 років (табл. 1).

Товарна структура зовнішньої торгівлі Херсонської області
за січень 2015 - 2016 років

	Експорт 2015 р.			Експорт 2016 р.			Відхилення у вартості, тис. дол. США
	вартість, тис. дол. США	у % до січня 2014 р.	питома вага у загальному обсязі, %	вартість, тис. дол. США	у % до січня 2015 р.	питома вага у загальному обсязі, %	
продукти рослинного походження	6341,5	170,7	39,2	995,1	15,8	13,5	-5346,4
недорогоцінні метали та вироби з них	3224,6	160,6	19,9	550,6	17,1	7,5	-2674
деревина і вироби з деревини	1011,2	196,9	6,2	166,1	16,4	2,3	-845,1
готові харчові продукти	1211,0	30,3	7,5	2566,1	219,8	34,9	1355,1
машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання	2596,3	114,2	16,0	299,6	11,5	4,1	- 2296,7

Аналізуючи товарну структуру зовнішньої торгівлі Херсонської області на січень 2015 рік та відповідний період 2016 року, можна сказати, що експорт товарів відчутно знизився, так, продукти рослинного походження на 5346,4 тис. дол. США, недорогоцінні метали та вироби з них на 5346,4 тис. дол. США, деревина і вироби з деревини на 845,1 тис. дол. США, машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання 2296,7 тис. дол. США. Проте збільшився експорт готових харчових продуктів на 1355,1 тис. дол. США за відповідний період.

Дефіцит зовнішньої торгівлі товарами України за підсумками січня 2016 року становив 580 млн. дол., що на 35,5% більше дефіциту за січень 2015 року в 428 млн. дол. США.

Експорт до країн СНД у січні 2016 року проти січня 2015 року скоротився на 46,2% – до 245 млн. дол. США, у тому числі експорт до Росії скоротився на 48% – до 121 млн. дол. США, імпорт із країн СНД скоротився на 41,5% – до 590 млн. дол. США. Експорт до Європи скоротився на 6,3% – до 768 млн. дол. США, імпорт із Європи скоротився на 14,3% – 949 млн. дол. США.

Профіцит зовнішньої торгівлі товарами України за підсумками 2015 року становив 632,5 млн. дол. США проти дефіциту в 527 млн. грн. за підсумками 2014 року. В 2015 році порівняно з 2014 роком експорт товарів із України знизився на 29,3% – до 38,135 млрд. дол. США, імпорт – на 31,1%, до 37,502 млрд. дол. США. Коефіцієнт покриття експортом імпорту становив 1,02 (у 2014 році – 0,99). Зовнішньоторговельні операції в цей період проводилися з партнерами з 217 країн світу [2].

Проведемо детальний аналіз імпорту товарної структури торгівлі Херсонської області за один місяць – січень 2015 та 2016 років (табл. 2).

Товарна структура зовнішньої торгівлі Херсонської області
за січень 2015 року та січень 2016 року

	Імпорт 2015 р.			Імпорт 2016 р.			Відхилення у вартості, тис. дол. США
	вартість, тис. дол. США	у % до січня 2014 р.	питома вага у загальному обсязі, %	вартість, тис. дол. США	у % до січня 2015 р.	питома вага у загальному обсязі, %	
продукти рослинного походження	429,8	146,2	4,3	224,4	65,1	1,8	- 205,4
недорогоцінні метали та вироби з них	483,3	34,8	4,9	163,4	53,5	1,3	- 319,9
деревина і вироби з деревини	424,5	23,0	4,3	88,1	20,8	0,7	- 336,4
готові харчові продукти	1195,8	140,7	12,0	559,5	45,1	4,6	- 636,3
машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання	2218,7	104,7	22,3	5090,2	254,7	41,9	- 1964

Аналізуючи товарну структуру зовнішньої торгівлі Херсонської області на січень 2015 рік та відповідний період 2016 року, можна сказати, що імпорт товарів знизився, так, продукти рослинного походження на 205,4 тис. дол. США, недорогоцінні метали та вироби з них на 319,9 тис. дол. США, деревина і вироби з деревини на 336,4 тис. дол. США, готових харчових продуктів на 636,3 тис. дол. США, машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання 1964 тис. дол. США за відповідний період.

У порівнянні з 2013 р., імпорт товарів зменшився на 32,2% і склав 186,1 млн. дол. США. На 0,8% зменшилися обсяги імпорту з країн СНД (з 10,6% загального обсягу товарів до 9,8%) та на 9,4% – з країн ЄС (з 44,0% до 33,6%). У 2014 р. до Херсонської області надійшли товари з 75 країн світу [1].

Сьогоднішній стан зовнішньої торгівлі Херсонської області характеризується тенденцією до поступового зростання обсягів експортної торгівлі, яка супроводжується нестабільними імпортними поставками.

Обсяг експорту товарів підприємствами Херсонської області за січень - лютий 2016 року становив 19,2 млн. дол. США, імпорту – 28 млн. дол.

У січні – лютому 2016 року індекс обсягу сільськогосподарського виробництва порівняно з відповідним періодом 2015р. становив 86,4%, у т.ч. у сільськогосподарських підприємствах – 69,2%, у господарствах населення – 99,8%.

За січень 2015 року підприємствами Херсонської області було експортовано у країни світу товарів на суму 16193,2 тис. дол. США, що складає 103,3 % у порівнянні з січнем 2014 року, а у січні 2016 року експортовано товарів на суму 7349, 4 тис. дол. США, що складає 45,6 % у порівнянні з січнем 2015 року. Обсяги експорту скоротились більше, ніж на половину за цей період.

Географічну структуру зовнішньої торгівлі Херсонської області за січень 2015 року та січень 2016 року характеризують дані рисунку 1. Треба сказати, що у січні 2015 року

зовнішня торгівля велась із 24 країнами світу, а у відповідний період 2016 року – з 16 країнами світу [3].

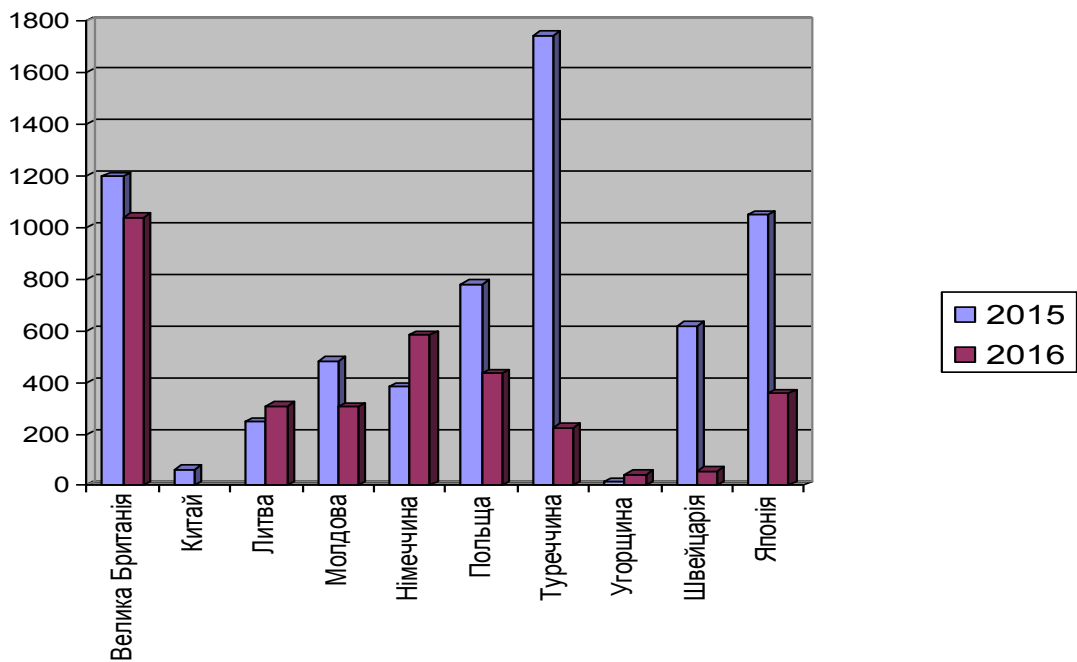

Рис. 1. Експорт товарів з Херсонської області по країнах світу за січень 2015 року та січень 2016 року, тис. дол. США

Аналіз даних рисунку 1 показав, що різко знизився експорт товарів з Херсонської області із запропонованих країн у Туреччину (у січні 2015 року – 1744,4 тис. дол. США, а у січні 2016 року – 223,6 тис. дол. США), Японію (у січні 2015 року – 1047,6 тис. дол. США, а у січні 2016 року – 355,5 тис. дол. США), Швейцарію (у січні 2015 року – 618,4 тис. дол. США, а у січні 2016 року – 56,0 тис. дол. США), а до Китаю експорт товарів у цей період не здійснювався.

Проте експорт товарів за цей період до Литви, Німеччини та Угорщини збільшився на 59,2 тис. дол. США, на 203,3 тис. дол. США, на 30,2 тис. дол. США відповідно.

Обсяги імпорту за період, що аналізується, склали у січні 2015 року 6352,2 тис. дол. США, у січні 2016 року – 8102,9 тис. дол. США і відповідно зросли на 1750,7 тис. дол. США (рис. 2).

Більшість товарів надійшло зі Швейцарії (3034,5 тис. дол. США), Польщі (1637,6 тис. дол. США), Туреччини (1513,9 тис. дол. США)

Аналізуючи географічну структуру експорту та імпорту товарів Херсонської області у період з 2000 року по 2014 рік, ми бачимо, що експорт товарів зростає у період 2005 – 2014 років, а у період 2010 – 2014 років тримається на практично одному рівні (табл. 3).

Імпорт товарів у 2013 року набрав найвищі обороти за останні роки і склав 274,6 млн. дол. США.

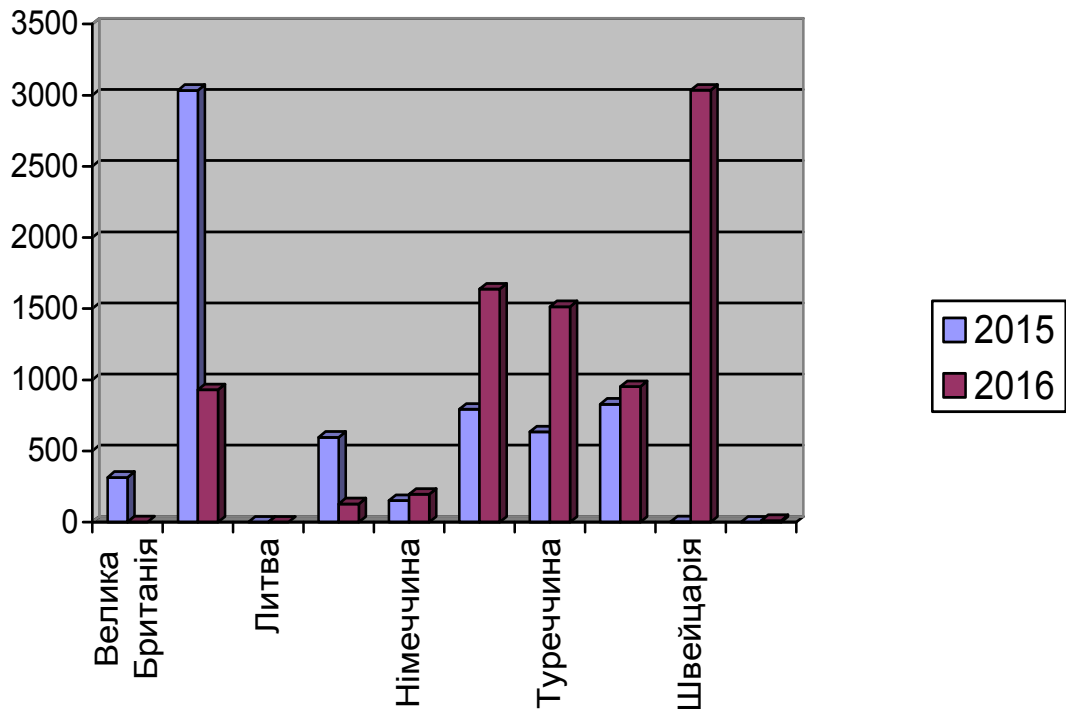

Рис. 2. Імпорт товарів у Херсонську область по країнах світу за січень 2015 року та січень 2016 року, тис. дол. США

Проведений аналіз показав, що структура експорту та імпорту не є досить позитивною та не закладає підґрунтя для економічного розвитку Херсонської області. Зменшення промислового виробництва та переорієнтація на сільськогосподарське виробництво не сприяє соціальному та економічному зростанню регіону, оскільки агропромислове виробництво має невелику додану вартість для саме виробника, більшу частину вартості з'являється у процесі реалізації через численну низку посередників. В той же час промислове виробництво машин та устаткування забезпечує більше важке машинобудування ніж аграрне виробництво.

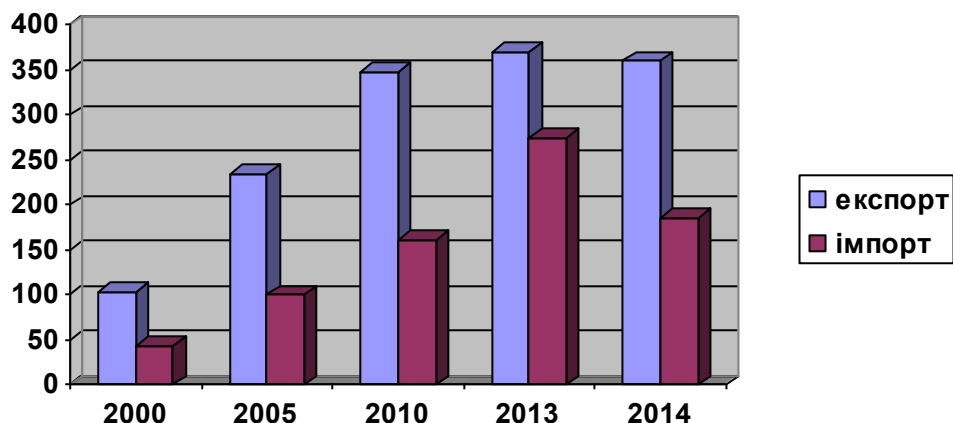

Рис. 3. Географічна структура експорту-імпорту товарів Херсонської області 2000 – 2014 рр., у млн. дол. США

Наряду з привабливими природно-кліматичними умовами, сприятливими для господарювання та відпочинку, до потенціалу області можна віднести і такі чинники:

- наявність ресурсного потенціалу для розвитку галузі будівельних матеріалів: цементної сировини, пісків;
  - можливість розвитку рибпромислової галузі;
  - висока природна родючість землі;
  - забезпеченість сільськогосподарськими угіддями в розрахунку на одного мешканця;
  - забезпеченість ранніми видами овочів, фруктів, баштанових культур;
  - наявність унікальних заповідників, парків, заказників, видів флори і фауни;
  - наявність пам'яток історії, археології, архітектури, культури та мистецтва.
- Економічний розвиток Херсонської області повинен базуватись на певних принципах, якими мають бути:
- оновлення базових галузей економіки через модернізацію та впровадження інновацій;
  - диверсифікація економіки за рахунок використання особливостей регіону;
  - впровадження енергозбереження та енергоефективних технологій;
  - зменшення екологічного навантаження на населення та території;
  - підвищення інвестиційної привабливості регіону.

Анотація. Досліджено особливості, сильні та слабкі сторони господарства Херсонської області. Розглянуто проблеми та перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Визначено принципи зовнішньоекономічних зв'язків підприємств Херсонської області.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, експорт, імпорт, зовнішня торгівля, регіон, стратегія.

Аннотация. Исследованы особенности, сильные и слабые стороны предприятий Херсонской области. Рассмотрены проблемы и перспективы развития внешнеэкономической деятельности предприятий. Определены принципы внешнеэкономических связей предприятий Херсонской области.

Ключевые слова: Внешнеэкономическая деятельность, экспорт, импорт, внешняя торговля, регион, стратегия.

Annotation. The article investigates the features, strengths and weaknesses of the enterprises of the Kherson region. As well as the problems and prospects of development of foreign economic activity of enterprises are researched. The article defines principles of foreign economic relations of the enterprises of the Kherson region.

Key words: Foreign economic activity, exports, imports, foreign trade, the region, the strategy.

Список використаних джерел:

1. Агропромисловий комплекс. – Режим доступу: <http://www.tpp.ks.ua/khersonskij-region/ekonomika-regionu.html>
2. Дефіцит зовнішньої торгівлі товарами України в січні зріс на третину. – Режим доступу: <http://economics.unian.ua/finance/1279768-defitsit-zovnishnoji-torgivli-tovarami-ukrajini-v-sichni-zris-na-tretinu.html>
3. Зовнішньоекономічна діяльність та платіжний баланс. – Режим доступу: <http://www.ks.ukrstat.gov.ua/ekonomichna-statistika/1748-2-2-zovnishnoekonomichna-diyalnist-ta-platizhnij-balans.html>
4. Про Стратегію розвитку Херсонської області на період до 2020 року. – Режим доступу: <http://khoda.gov.ua/ua/strategiya-rozvitku-2020/1477-ogoloshennya-pro-zbir-idej-proektiv-do-planu-realizatsiji-strategiji-rozvitku-khersonskoj-oblasti-na-period-do-2020-roku>